

Ottilia Magnets brev

1954

med företal av Carl-Erik Ståhlbom

Hjalmar och Ottilia Magnet, 1930-tal

..... det är sant att man kan få se otroliga saker numera. Nu har jag TV, och då är man över hela världen på en timma,

De har alltid en polishistoria på TV-stationen,, det är så håret reser sig på huvudet

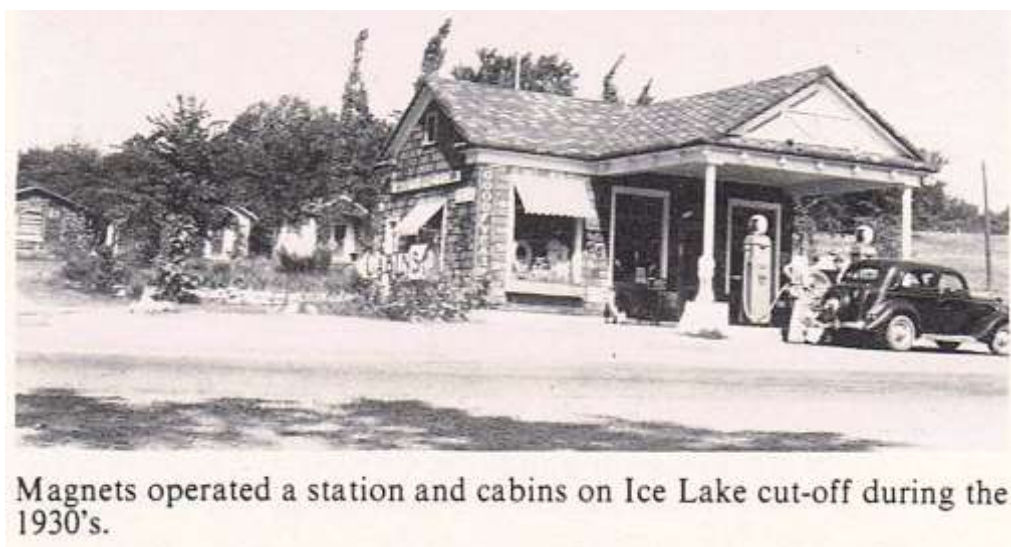
Ottilia som utvandrat till Iron River i Michigan i USA brevväxlade med kyrkvärden Elias Andersson i Larum. I mars 1954 skrev Ottilia följande brev till Elias.
Visste någon här då vad TV var för något?

Ottília föddes 1872-09-02 i Hannäs Mantorp Carlstorp. Ottíliás föräldrar var skomakaren Carl Johan Jonsson och hans hustru Gustafwa Tillberg. Carl kallades för Carl *Sprint* och Carlstorp för *Sprintstället*. Carl och Stafva Jonsson var både de första och de sista boende i Carlstorp *Sprintstället*.

Otto Hjalmar föddes 1872-09-13 i Ringarum Wammarsmåla. Hjalmars föräldrar var statardrängen Carl Otto Magnet och Anna Carolina Hagström. De flyttade till Tryserum, och 1873-07-11 till Hannäs Mantorp Christinelund. 1878-11-08 flyttade familjen till Solvestad Lövdalen.

Ottília och Hjalmar var jämngamla och grannar. De gifte sig med varandra och utvandrade till Iron River i Michigan i USA 1888.

Ottília och Hjalmar Magnet uppförde en bensinstation i Iron River city vid Ice Lake under våren 1931. De saluförde även konfektyr förutom bränsle och olja, och hade stugor för uthyrning.

Hjalmar dog i sitt hem i Ice Lake tidigt på lördagen den 2 april 1946 vid 73 års ålder i Iron River, Michigan, USA. En svensk psalm sjöngs, och "Rock of Ages" sjöngs på svenska, vid begravningsgudstjänsten för Hjalmar Magnet.

Ottília dog 1955 vid en ålder av 82–83 år i Iron River, Michigan, USA.

Ottilia Magnets brev

Företal till Ottilia Magnets brev:

Till vänster om sidovägen, som går från Mantorps sandgrop till torpen Lövdalen, Vårstad och Trostad, finns stenfoten efter Sprintstället. Där bodde Karl Sprint, "Sprinten" under tiden före och efter sekelskiftet år 1900. Stenfoten ligger cirka 50 meter från sidovägen ovan första backen, och den är synlig från allmänna vägen. Åkerremsan närmast skogen kallas ännu för Sprintlyckan.

Sprint var en tid postbärare en dag i veckan mellan Falerums poststation och Solvestads poststation i Hannäs. Han var gift och hade barn, ett av dessa var dottern Ottilia. Hon "gick och läste för prästen" det sista året som Hannäs gamla kyrka var i bruk, större delen av år 1885. Om vi utgår ifrån att Ottilia då var i den vanliga konfirmationsåldern, 13 år, så bör hon ha varit född 1872.

Som vuxen kom Ottilia till Stockholm och var där sömmerska. Från Stockholm utvandrade hon till Amerika, hon var tydligen orädd och företagsam. I Amerika gifte hon sig och blev farmarhustrun Ottilia Magnet, Iron River, Michigan USA.

Nu var det så att de på farmen hade en anställd, August Andersson, som utvandrat till Amerika 1898, från Ottilias hemsocken Hannäs. Han kom från torpet Betlehem å Elias Anderssons ägor i Larum. Så avled den anställda från Betlehem, och Ottilia tillskrev då pastorn Henrik Östberg i Hannäs om dödsfallet, dels för att meddela det och dels för att klara upp arvet efter den döde. (Dödsfallsåret?)

Då gick Östberg till Elias Andersson och bad denne svara på Ottilias brev, eftersom Elias kände till allt av vikt om sin nära granne, till skillnad från Östberg i detta fallet. Elias gjorde så. Detta blev inledningen till en brevväxling mellan Ottilia och Elias, eftersom båda hade ett lidelsefullt intresse av samma sak, sin barndoms- och hembygds historia i Hannäs. Ottilia berättade vad hon kom ihåg och ställde frågor om vad som hände i kyrkbyn, där hon växte upp.

Elias tog inga kopior av sina egna brev, men av Ottilias brev (förmodligen de mest intressanta) har han sparat de nedanstående, som avskrivits De är från första halvåret 1954, och Ottilia bör då ha varit 82 år gammal. Lägg märke till hennes iakttagelseförmåga, goda minne, hennes kärlek till sin barndoms kyrka, hennes undomliga sinnelag. Hennes brev är en guldgruva, för den som vill veta något om det näraliggande i det förgångna men samtidigt så avlägset i vår egen tids så snabba förändring.

C-E S

Mars 9-1954

Herr Kyrkovärd

”Vi är ju okända och nu ändå mera genom uppehållet i brevväxlingen, vems största orsaken är vet jag ej, jag kommer bara ihåg att jag tänkte, det är inte rätt av mig att taga en så upptagens mans tid i anspråk med mina dumma brev. Det är inte bara frågan om kyrkans angelägenheter rätt hemikring utan hela socknen än den ena och en den andra måste ju gå till kyrkvärden för att finna ut. Jag kommer ihåg Ståhlbom hur märkvärdig han satt inne på sitt kontor och rökte en lång sjöskumspipa och knäppte av gubbarna när han tyckte det gick för långt. Och han var verkligen lite mer än en vanlig bonde. Hade brev härom dagen i från en av hans döttrar ”Olga” gift med Wilhelm Hagström död nu. Hon bor i Uttran nära Stockholm. Ståhlboms äldsta dotter Alma som bodde i Bredal dog 94 år gammal hon hade samma herskapslynne som fadern.

Jag går ibland igenom nya och gamla brev och dina låg i ett särskilt fack. Jag läste igenom allesammans och då fick jag en sådan lust att skriva till dig, det var som att vara hemma på en lång visit. Och ändå tyckte jag att jag måste sätta mig på en sten när jag gått förbi lergropa och Ljungblads och lyssna till ekot som kom i från Mörkviksbukten, vem tager äpplena hos Ljungblads nu? det blev ju ett slags fattighus. Det vore så oändligt mycket att tala om. Det är riktigt synd att jag ej är 25-30 år yngre då förstås har jag varit i Sverige i somras. men det blir lika festligt nu till sommaren, nog förstår de sig på att roa sig i Sverige. Och pengar ser ej ut att fattas, men man måste fråga sig hur ska allting sluta. Kriget är slut, och ändå göres en massa bomber den ene förunderligare än den andra. Den sista uppfinningen jag läste om var en som släpptes ut som en tjuv om natten varken hörs eller syns men innandömet kan spy ut på ett givet tecken över både land och vatten de som äter och dricker där den farit fram dör som flugor. Det är väl något som tages till om människorna tycker att det dröjer för länge innan världen förgås. Säkert är att vi lever i en bedrövlighet. Har just suttit och läst om att en hel stad måste stänga en kostbar skola, skolbarnen har förstört allting som gick att förstöra och det är ej på en plats ungdommen är lik det nu, det är barnen som har tagit hand om sin egen uppfostran och föräldrarna får tåla och vara tacksamma om de ej blir ihjälslagna det händer ofta och föräldrarna mördar barnen rätt framför mig i dagstidningen står att läsa om en mor som mördat sina 3 små barn dränkte dem i badkaret och det händer ej en ock annan gång utan dagligen. Det är också cigaretter ute i handel som gör folk tokiga och röker gör barnen ifrån de är 9-10 år det är lika dant över hela världen och inte mindre i Sverige och det ser ej ut att det inte finns något straff hårt nog.

Jag har talat vid lärare här. Jag har ju en dotter som är lärarinna. De svarar det är ej lönt att säga ett hårt ord till barnen då kommer föräldrarna och hotar att avskeda dem jag kunde hålla på att tala om den ena rysligheten efter den andra.

Och ändå är människorna så lärda och upplysta men derigenom finner de på ännu flera intriger försöker att överträffa både Gud och satan, men när det kommer att rädda sitt eller andras liv är de hjälplösa. Här är så många som dör helt hastigt av hjärtslag. Och många dör av kräfta. Ingen bot för den sjukan. Men jag var ju till en plats i Iowa där var en doktor som verkligen kunde bota kräfta jag såg och hörde det. Och han demonstrerade patienter som kräftan hade gjort halvdöda och han botade dem. 5.000 bilar fullsatta av folk i en stor park. Doktorer från vitt och svart och guvernören och andra höga herrar var där. Tänk vilken välsignelse för världen om han har fått fortsätta. Några veckor efter satt han i fängelse: Doktorsocitén är en stark liga och de dömde honom. Han gick deras ära för nära. Men det är många som kallar ner Guds välsignelse över honom. Jag satt $\frac{3}{4}$ timme inne på hans office och talade över radion till hans förmån medan jag var där nere. Nu tror jag du tänker Stackars gamla tant, nu hörs det hon börjar bli pjoltig, vi blir det när vi kommer fram emot 100 år. Jag är så tacksam att jag kan gå runt och hjälpa mig själv. Jag har varit 2 gånger till Chikago sedan jag talade vid dig sist och det har hänt mycket. Försök att ta dig 5 minuter och tala om vart den gamle prästen tog vägen och vad ni tycker om den nya?

Stackars Ester hon fick väl aldrig något arv? Jag har skrivit till en advokat rätt der och han skulle göra allt vad han kunde som väl ej blev mycket jag har inget hört och om det skulle vara något det tar sådana där "ordningsmänner" Det hade varit bra mycket bättre om Ester aldrig fått veta något, men en besäftig granne som hade adressen till någon här skrev och ville ha reda på hanses Gust släkt. Min man och jag var ju från samma håll och August arbetade för min man flera år. Har jag talat om att min man var bonde? Jag visste inte om slakten därför skrev jag till prästen fast jag ej visste hans namn. Sände honom postporto och 5.00 dollar till byggnadsfonden fast den blir nog aldrig renoverad. Hur är Elsa Ståhlbom? pastorn sade hon var ej så frisk. Hoppas ni alla är friska men arbeta inte för mycket här är arbetslöshet till en stor del och priserna skyhöga 3 dubbelt och stridigheter 5 blev skjutna på rätt i vita huset Washington en är fortfarande emellan liv och död. Som väl är så är papperet slut annars hade jag ej förstånd att sluta Kära hälsningar. Kanske du kan läsa något

Love Tant Otilia

Den 12 mars 1954

Ottilia började ovanstående brev den 9 mars 1954 och avslutade det som synes. Men tydligen skrev hon ett till tre dagar senare och sände det i samma kuvert. I detta berättar hon bl. a, minnesbilder från Hannäs Gamla kyrka.

Följande avskrift följer originalet, eller rättare sagt kopian av originalet. En detalj skiljer kopian från originalet, en del meningar börjar med stor bokstav och slutar med punkt, men det förändrar inte innehållet. När detta skrivs finns originalet inte tillgängligt.

När gamla kyrkan revs, tycks det att några skulle ha varit så eftertänksamma så de hade fotograferat kyrkan åtminstone på utsidan. Där fanns patron i Nystad, i Bredal bodde väl Alma Ståhlbom som gift. Så var det nämndemännen, en i Larum och en i Mörtbäck. Till och med den då tjänstgörande pastorn har bort bestämma sig. Visserligen finns det många relikier i form av både ett och annat på Skansen i Stockholm, men en sådan dyrgrip som den gamla kyrkan har de icke. Staten har nog gärna sett till att den blivit transporterad dit upp. Det har blivit ett värdigt inlägg ifrån forntiden och ett odödligt minne ifrån Hannäs socken i Småland.

Hur hade de hjärta att riva kyrkan undrar kyrkovärden? Hjärtat hade intet att göra med den saken alls. Det måste tillräknas deras ovetande och möjligtvis någon vinning. Det blev väl alltid ett lass av någonting för dem, som hade hästar på den dagen. För en del låg nog nyfikenheten och girigheten och grodde. Det var ju en allmän sägen, det skulle finnas en skatt under golvet, och att det skulle ligga rika begravna under golvet i koret. Säkert blev de bedragna. Såvida inte Ståhlbom var med, såg han något av värde, han hade förmågan att förvillan. Han kunde klara alla situationer. (Kanske inte den sista.) Vore det inte skäl med att skriva till Riksföreningen. Men de som har hand om arkivet i Stockholm, där borde finnas någon beskrivning av kyrkan, inte utseendet men en förklaring över vad slags religion och prästadöme det fanns på 1700-talet. Det troligaste är nog att alla kyrkor hörde till påvedömet. Den protestantiska läran var väl inte antagen så långt tillbaka.

Det finns ett fotografi av kyrkogården och klockstapeln? Jag minns att det stod en skröplig byggnad och en onödig skräphög till höger räknat, när man kom igenom grinden till kyrkogården. Således var väl klockorna placerade där och inte som jag trodde i tornet. Förr i tiden var det en allmän sed att klockstapeln stod en bit ifrån kyrkan, gör så än i dag upp igenom norra Sverige. Vår kyrka var nog ej äldst i Sverige. På min Sverigeresa var jag inne i en kyrka byggd på 1000-talet och ändå inte hälften så märkvärdig som "vår". Den var bara i dockformat kan man säga, rymde på sin höjd 50. Syntes inte ut till vägen fast den gick rätt bredvid. Den var övervuxen av hundraåriga ekar, jag har aldrig sett något mera idylliskt, därför väntade jag att bilden skulle bli fullkomlig, att det skulle ovillkorligen sticka upp ur predikstolen en gammal patriark med vitt, långt hår

och böljande vitt helskägg. Det kunde inte vara en tjock och fet munk för predikstolen var så liten. De har nog fått tag i en lagom stor, en ung man med ramsvart hår fastslickat så det ej kom på villovägar. Ögonblickligen blev jag förflyttad ifrån medeltiden till det närvarande som jag inte kunde tvivla på så fort jag fick tag i mina kryckor. Jag var inne i så många kyrkor under min resa men vi låter dem vara och ska försöka att ej vara så vidlyftig. (Här övergår Ottilia till att tala om Hannäs gamla kyrka:)

Att stora ingången låg mitt emot grinden på sitt vis är rätt, så gaveln var vänd åt Sparrholm. Jag vill ha det att vara venster men ni kanske kallas det norr enligt en liten dörr som nämnd stod på sydsidan. Jag minns inte någon extra dörr mera än stora ingången och en som var till höger framme i koret. Såg aldrig att den användes. Var jernbeslagen och en stor nyckel. Dörrn i stora ingången var dubbelt så bred och jernbeslagen så var den yttre dörrn.

Från vapenhuset som ett farstuliknande rum kallades som man kom in i först, där var en bänk att sitta på och till höger stod alltid en massa bråte i hörnet, spadar och andra verktyg, ben och till och med en dödskafe. Där gick trappan upp till läktaren. Så fort man kom upp fått ögonen på "stocken" och som jag tycker andra hemska ting i halvmörkret så hade jag alltid bråttom att smyga iväg på baksidan av piporgeln, till venster sida där var sittbänkar merendels för ungdom.

Jag började att gå och läsa det sista året i gamla kyrkan (stor, hela 13 år). Gick på egen hand utan att vara ledd av mor. Man måste bevista alla gudstjänster på söndagen, hålla reda på inträdesorden av predikan såväl som grundtexten i predikan. Vi hade för tillfället en hjälppräst och han talade sakta nog för mig att skriva upp hela predikan som kom väl till pass för de andra, som inte ens lyssnat.

På läktaren var bänkar bara på venster sida om orgeln, trappan var på den sidan. Jag sjöng i sångkören inte under Hornwalls ledning vi fick en ny skollärare och han var organist, nog blev väl orgeln och piporna tillvaratagna?

Att taket lutade och det rätt betänkligt är sant, inte tänkte jag på det då och det sågs väl till att det höll. Visst var det bänkar under läktaren och på båda sidor. Var mycket noga med att männen satt på höger sida och kvinnorna till venster om stora gången. Ja varje (rote) hade sin bänk. Vi hörde till Mantorps rote och det blev man ju hemmanstadd med så småningom. Bänkarna och allting annat gick i brunt. Kanske av ålder eller var de av mörk ek. Inuti bänkarna var en lång pall lika lång som bänken just lagom att falla på knä på. Precis som bänkpallarna i en katolikkyrka. Som ni kanske vet står de, ligger på knä eller sitter de om vartannat. Därför är det troligt att kyrkan var katolsk eller Jesuitisk. Nu satt man fötterna på dem. Fönster var det ett på var långvägg med små rutor och säkert en meter djupt in i väggen så murarna voro nog tjocka.

Anders Gustaf, din farfar, brukade sätta upp numret av psalmerna och den tavlan hängde på högra sidan på en kort vägg. På ömse sidor av själva kyrkomuren mitt fram såg det ut som det var mening att koret var en annan avdelning, var ej det på annat sätt. Dopfunten som talas om gav jag aldrig akt på

men troligtvis stod den till höger om ingången som är brukligt i alla katolikkyrkor. Där finns alltid vigtt vatten att doppa ett finger i, att korsa sig vid både ut- och ingången. I min och eran tid döptes ju barnen framme i koret om det ska ske inför församlingen men lika ofta i prästhuset eller hemmen.

Bilderna som talas om stod på altaret. Den sköna synderskan minns jag ej placerad i jämbredd med de heliga bilderna. Hennes synder voro förlåtna men hon var ej helig. Kanske stod hon i någon nisch. Att hon är symboliserad är nog för att bevisa att alla synder kan bli förlåtna. Sakristian låg snett mot muren, varför? Den låg 3 till 4 trappsteg högre än kyrkan. (Ottília kan här ha menat motsatsen, ty trappen som finns kvar i dag går neråt?) Troligtvis var den tillbyggd eller var det deras idé, för den användes också som förvaringsrum. Att jag kom dit ner en gång har jag att tacka din farfar för. Det var en fristående bänk utan ryggstöd på varje sida just som koret tog vid för läsbarnen att sitta på. Som det inte fanns någon värme i kyrkan så fick man skaka sig varm i genom kylan. Golvvike (?) var nära på en okänd sak. Jag hade mera vackra än varma kläder, frös så jag mådde illa och hade väl dråsat i golvet om inte Anders Gustaf tagit ett par hopp nere ifrån sakristugan och haft mig ner där. Satt ner mig på en bänk framför den öppna spiseln med stora brinnande famnvedsträd. Flera gubbar satt där och mådde bra medan prästen och de "kyrksamma" frös.

När jag tinat upp lite började jag se mig omkring för där var jag säker om bodde både Gud och satan. Så fick jag se en precis likadan eldgaffel som han rörde omkring med i helvetet uppe i taket ute i kyrkan. Såg åt de mörka hörnen som var bara två där stod hela benrangel, ett avlångt bord med ett ljus, fönster fanns inget. Kistan såg jag och vapen eller sköld och mycket annat obegripligt för mig.

Mässhakarna vet jag inget om. Jag såg aldrig någon användas i gamla kyrkan mer än en gång när biskopen var på ett besök. Den var röd med guldbrodering på. När nya kyrkan vigdes in voro alla klädda i mässhakar utom hjälprästen jag talat om, han bar den långa staven åt biskopen. I min barnsliga tro tyckte jag det såg ut som ett kyrkstraff "(men han var ju inte prästvigd)". Präst- eller mässhakarna de använde då var nog ifrån deras respektive kyrkor.

Framme i koret var taket välvt, i ljusblått och översållat av guldstjärnor, en grupp av änglar målade i taket föreställande blåsa i trumpet. Duken på altaret var vit med en lång frans på. Själva kyrkan så väl som i koret voro väggarna gråa, kanske igenom ålder, men rappningen var nog grå på den tiden. Nu kan vi få den kritvit. Framme i koret var ett fönster mitt fram.

Hela taket inuti kyrkan var välvt från ena ändan till den andra som ett uppochned vänt såll, om ni förstår hur jag menar. Läktaren i den ena ändan, koret i den andra (mera åt sjön till). Predikstolen till höger räknat från ingången. Det var kanske bräder i hela taket tills muren tog vid. Det var riktigt golv, jordgolv bara en gissning, om jag ej visst bättre har jag kanske trott så också.

När jag var hem en gång ifrån Stockholm gick mor och jag den långa vägen dit för att se på förödelsen. Jag satte mig på en brädbit precis på samma plats där jag

7

suttit nära på ihjälfrusen. Rätt bredvid växte en vacker ungbjörk upp ur jorden och mycket annat, som var början till en liten vild skog.

Vi har fått en ohygglig bild av djävulen. Horn på både huvudet och knäna och klövar på fötterna. I så fall blev de nog avbrända i elden som han stod och rörde uti så gnistor och eldflammar yrde ikring honom till förskräckelse för dem som satt under själva bilden. Jag gömde mig under armarna på mor. Jag hoppas att er pastor kan förklara tydligt att det inte finns ett sådant helvete. Det är en bild från hednatiden. "Jo då, jag tror på både himmel och helvete" men det här är bara en "sinnebild", eller för att injaga skräck hos syndaren. Den brinnande busken såg jag ej. Men en tydlig målning av Abraham när han var i färd med att offra sin son Isak. Den osynliga rösten var målad i stora svarta bokstäver. Taket var grått en del ljusare än väggarna. På väggarna nere i kyrkan voro också bilder målade i naturlig storlek och där såväl som i taket har ej sparats på färger, rött, blått och purpur. En tavla eller målning, troligtvis det senare, utav Jesu nattvard med lärjungarna över altaret, har det varit en tavla har den nog tillvaratagits.

Jag vet jag skrivit mycket onödigt men ni kan därigenom göra er en klarare bild av det hela. Är det något mera som jag glömt (fråga igen) och låt mig veta resultatet. Nu är klockan halv fyra och jag skulle med glädje bjuda herrarna på en kopp kaffe om det var möjligt.

Vänligen Mrs Ottilia Magnet.

"May 14 - 54

Kära Elias o familj

Innerligt tack för det så kärkomna och långa brev. Det känns som jag kan börja leva om på nytt. Jag kan se mig själv springa här och där, på den tiden inte så värst vidlyftigt men att sätta på mig ett rent förkläde och gå antingen till Anders Gustafs eller till Karls Andersas att köpa - -? det senare tyckte jag föreföll lite mera romantiskt och så skrek de i munnen på varandra precis som de alla varit stendöva, Kom fram och sätt dig. "inte i grötgrytan för all del". de hade den mitt på bordet. ?? alla? att doppa i.

Gustav trodde jag tyckte om mig han var väl redan då en 50-60 år och jag 10. Men jag fick äpplen även sitta på hästen som han ofta red på. Det var att gå i en lervälling till båda gårdarna likaväl trodde jag ej det det fanns någon vackrare plats. Tänk så mycket man har sett under ett så långt liv som mitt, men ingenting motsvarar vårt barndomshem hur fattigt det än var. Ja jag vet att de flesta i Sverige tror att Amerika är ett rikt land, det är stort också, men på samma gång är det nog inte hälften så fattigt i Sverige som på sina ställen här. Och du behöver inte arbeta hälften så mycket i Sverige som de gör här allting har sin egen sida. Huvudsaken om vi har hälsan så kan var och en bli rik var som helst.

Det är sant att man kan få se otroliga saker numera. Nu har jag TV, och då är man över hela världen på en timma, man ser så mycket så man tröttnar på det också. För tillfället har jag fått en otäck förkylning, hoppas jag går över det. Nu talar de om hur många som blivit dödade över helgen, de säger att mycket har hänt genom dryckenskap och annan vårdslöshet, och såsom de kör.

De har alltid en polishistoria på TV-station och det är inte inspelat utan sker rätt och där de dör rätt under näsa på dig sådant sker i de stora städerna, det är så håret reser sig på huvudet och det är mest unga både flickor och pojkar. Föräldrarna tar vanligtvis barnen i försvar. Det är ju så att barnen har tagit över sin egen uppfostran, det innebär att föräldrarna måste lyda dem.

Så snällt att du skrev om så många. Jag kan räkna ut var det nya presthuset ligger men glasbron måste väl vara något nytt. Jag minns de hade något som de kallade spängerna de gick på dem från Solvesta till kyrkan det är väl uppruttnat nu? Så kommer jag ihåg en gubbe som hette Tunholm tog folk över vattnet ifrån kyrkan till Hägerstad park. Kostade 2 öre så nog har jag "rest" i min dag men jag var flera gånger nära att drunkna i Kolviken, det var så många strömdrag osynliga och där såväl som Storsjön var ej en fläck, som ej jag har åkt skridskor på, jag gjorde så för sista vintern jag var här jag kunde dansa på isen lika bra som i ett balrum. I Stockholm hade de musik rätt på isen. Det gick ej så bra, jag föll och bröt en arm, men jag fick den satt rätt, sedan bröt jag ett ben när jag besökte Sverige, och när jag kom tillbaka en fot. Det var svårt för jag har alltid haft mycket att göra, stort hus och stort hushåll. men jag var ung då och då är det roligt att arbeta om man har hälsan.

Vad jag ej kan förstå är hur folket kan reda sig utan posten i Solvesta. för de som bor efter stora landsvägen, de kan ju ha postlådor. (But.) de som bor här och där i skogen, hur bär de sig åt. Jag skulle tro om de skjöt ihop så det blev en liten penning för den som tager emot och delar ut posten det vore tillfredställande för alla och kanske Elsa därigenom kunde sälja litet. Har Blomqvisten sin affär gående ännu? Ölstugan är väl i full sving? Vad jag tyckte allt var storslaget så när som Blomqvistens grisar rätt ut med stora landsvägen, till och med madame Blomqvist kunde gott tagas som en sorts gris. Stackarn som arbetade ihjäl sig med grisar och barn, allting var så slarvigt (Se Hellvik) Hanna var den enda som såg folklig ut. Henny skötte en filial uti Tryserum. en sådan hade de uppe i Holmbo där var Hanna. Jag till och med har kort på hennes affär. Hjalmar var nog finast och förståndigast av dem alla. Jag tror han hamnade i Linköping "Frid över allas minne" både levande och döda. men vad skall Elsa leva av? Fattighjälp? Huset är väl hennes? Kanske Alma tänkte på henne. Gundla har det bra jag har varit hos henne hon är 83 år nu i maj. Ack om jag var 25-30 år yngre då flög jag hem i sommar ska de ha ännu festligare än under 700-årsjubiléet de förstår att roa sig i Sverige och pengar ser det ut att de har som väl är.

I dag har vi riktig sommar du kan riktigt se hur det växer ingen har "plantat" något ännu för vått och kallt. du måste väl få ha en dräng med alla göromål? det här är tredje dagen jag skriver så jag kunde nog ej bli din sekreterare. du får lära upp din hustru till det. men jag tänker hon har arbete ändå. Så du läste i tidningen vad jag skrev jag sände det till W-tidningen för att de om de tog in det och det gjorde de gärna, kostade dem ej något. Jag talade om för dem jag har haft det tryckt här i ett magasin. Jag har en brorsdotter i Sverige hon har också läst det hon är söndagsskollärare för 25 år tillbaka och president i kvinno föreningen så hon har läst det vitt och brett och sagt det är min tant som skrivit det här. Tänk då om ni fick se alla mina artiklar som jag har skrivit och samlat under så många år till ingen nytta. Min resebeskrivning sände jag hem till en systerdotter i Stockholm hon sände den ej tillbaka, men det var en av redaktörerna som ville jag skulle skriva en bok. han menade på att den skulle sälja bra det skulle förstås kosta mig 500 dollar att få den tryckt. Nyss hemkommen ifrån min Sverigeresa som gick på 1.500 dollar har det ej varit tänkbart att begära ytterligare 500 dollar till något som han inte ens ville höra talas om. Jag fick nämligen tjuvskriva han hade ett huvud för sig.

Sedan jag fick både tid och frihet har inspirationen så gott som försvunnit. Och jag har så många att skriva till. Jag tycker att det är storartat att Östberg fick bo i gamla presthuset. Jag undrar om Wetters målningar är kvar han var en verklig artist, utom hans sångröst. Han blev ju operasångare och jag hörde honom många gånger på operan i Stockholm han också är väl död.

Ni har en kvinnlig klockare säger Du. Miss Nilsson var senast klockare efter Hornwall. Han var av gamla stammen, men det var en som väckte upp sin församling han var makalös. Och vad jag undrar var Nilsson är han var organist och skollärare i Fredriksberg. Jag gick 3 dagar i veckan för extra skola hos

honom hans påhitt han sade till mamma Jag har en egen uträkning som väl ej kunde vara så stor, han var bara 21 år Han bildade i alla fall en sångförening som jag haft nytta av många gånger sedan. Han lärde mig noterna till en del. Han brukade taga oss som sjöng upp på höga berg rundt omkring och sade till oss att sjunga så högt vi kunde. tänk en sådan lycklig tid, och jag är lycklig som har minnet i behåll och kan gå över allt i tankarna.

Linaborg revs ner och flyttades med de gamla till nya fattighuset. Tänk en sådan god början den gamla stugan har varit för ett sockenmuseum garveriet inberäknat. Stugan vid Lergropen så väl metarns? ? ”handelsbod (i) deras möbler i Lergropa fanns spinnrock kardor och de förunderligaste fiskar (kan syfta på fisklika plåt-blänk, vid vilka fiskkroken satt?), en stor järnmortel med en stor stöt som Fina var färdig att drämman till pappa med om jag ej skrikit till och mamma ryckt den till sig, hon var tidvis tokig men aldrig våldsam fast hon gjorde de galnaste påhitt. Där fanns träspadar och mycket annat värdefullt för ett museum. Träden är borta ja de blev väl för gamla men de kan nog aldrig få så genomskinliga astrakaner mera som där fanns. Det vore skäl för Elsa Ståhlbom att sätta upp en antikvitets handel. Folk gör sig rika på det. De betalar stora pengar för sådant vi låter barnen leka med nej nu misstänker jag det är bäst att sluta, det är ju ingen reson i vad jag skrivit men du kan läsa medan du vilar middag

Kära hälsningar av Ottilia”

När Ottilia avslutat brevet, daterat "May 14-54", så kommer hon på att hon måste skriva mer och fortsätter:

"Som du ser är jag inte så lite bakvänd när jag lackat igen kuvertet och skulle fortsätta att skriva flera brev blev jag varse brudkronan som låg och blänkte i solljuset. Det betalade sig ej att lägga det i annat kuvert och skriva mera det var tungt nog som det var. "Brudkronan" är värd sin egen historia. Kan du då först och främst tala om vart den gamla brudkronan tog vägen? Jag såg den och den var mera solid och av äkta guld. De kan ej säga att Lasse Maja tog den.

Appropå L.M. jag såg pålen vid Färila kyrka uppe i Uppland där han var fastbunden och spöad sedan blev han satt i kyrkstocken för att avtjäna sitt straff. Du förstår det var en man men han klädde sig i fruntimmerskläder för att komma in lättare i husen som han förstod det lönade sig att komma intill tog han sig tjänst. Du har väl förresten läst boken L.M. Den finns att få ännu. Inte så Sibylla spådom som nu är värdefull att ha just nu. De som rev sönder gamla kyrkan skulle sitta på häkte. L.M. stal men han fick sitt straff. Han hade en god sida han stal ifrån de rika och gav till fattiga.

Om det var en kyrkolag eller bestämt i sockenstämman vet jag ej men bruden måste vara dygdadlig för att få bära brudkronan. Var hon ej det sipprade blod kring huvudet under kronan på bruden. I koret var en dörr till höger den var fullstänkt av blod. När jag frågade mamma hur det kom sig. Det var blod från någon brud som ej var värdig att använda guldkronan.

Kyrkan vet vi var byggd på 1100-talet. Det var under tiden som jesuiterna hade makten. Sverige blev ej fria från dem förrän 1632. Det har kommit att firas både slaktoffer och syndoffer av både katoliker och munkar i den gamla kyrkan. Endast en gissning från min sida. Kanske lika otroligt som sägnen om brudkronan.

Pastor Östberg sade de hade en fond som de samlade pengar till att restaurera kyrkan med han fick 500 dollar. Jag kunde väl ha tänkt mig att det är omöjligt. Var är för exempel alla de järnbeslagna dörrarna ett konstverk i sig självt även dyrbart. Om den fått stått kvar i sitt ursprungliga skick har det gått att samla in lite pengar emellanåt, resande har gärna lagt i en slant i en sparbössa som blivit uppsatt på ett iögonfallande plats sägandes "aldrig så liten gåva emottages med tacksamhet till hjälp för att om möjligt renovera den gamla kära klenoden för eftervärlden. Tecknar en omtänksam kommité" men inte ens det går. Jag hoppas det spökar om någon av gärningsmännen går förbi där i mörkret.

Visst var det storartat av dig att betala för uppförandet av timglaset. Som jag talat om förut var predikstolen i gamla kyrkan till höger. Till venster om presten stod timglaset i ett slags ställ monterat i guldsmidari. Mina ögon voro alltid liksom som fastnitade vid det. Timglaset fastställde två symboler. Stående på predikstolen betydde det att när sanden runnit ut i det undre glaset var predikotimmen gånge den behövdes inget armbandsur på den tiden. Men timglaset har också en annan mening. Det kommer också en dag när vars och ens

tinglas är utrunnet, men det sker mer förborgat. Det är oss ej förunnat att följa sandkornens försvinnade vad allting är uträknat till vårt eget bästa.

I den nya kyrkan står predikstolen till venster. Det blir säkert många både små och stora som följer med intresse hur sanden sjunker även där.

Roligt att ni tycker om den nya pastorn. Roligt var det att höra att Ester fick lite pengar egendomligt att hon ej ens nämnde för dig hur mycket.

Det är en god sak att jag är gammal annars kunde din Mia dra öronen åt sig nu är jag ej farlig. Hälsa henne och pastor Östberg. Jag ska inte skriva så mycket en annan gång. Var snäll och tala om ifall du läser tidningen?

I kväll skall jag gå på ett bingoparty - åka förstås, min förkylning är bättre.

Tant Ottilia”

Ester i Betlehem var syster till August Andersson, vilken utvandrade till Amerika 1898. Det var han som var dräng på farmen hos Ottilia Magnet och hennes man. Om han vid utvandrandet var vuxen, bör han vid dödsfallet på 1950-talet ha varit mellan 70 - 80 år gammal?

Det är både märkligt och rörande att en från Hannäs socken till Amerika, på andra sidan jordklotet, utvandrad kvinna, är den enda Hannäsbo som kan berätta för oss, hur Hannäs gamla kyrka såg ut inuti och hur det var, att vara med om gudstjänsterna där. Man blir rörd av hennes kärlek till sin barndoms bygd och till dem som levde där på hennes tid. Troligen är det så, att ju längre vi kommer ifrån vår hembygd, där vi har våra rötter, ju kärare blir både platserna och människorna.

Carl-Erik Ståhlbom